Број II. У Темишвару, петак 26. јан. (7. фебр.) 1879. Год. II.

НАРОДНИ ГЛАСНИК.

ИЗЛАЗИ: СРЕДОМ, ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ.
Стаје: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину
На годину: ..... фор. 12
„ по године..... „ 6
„ четврт год. ..... „ 3

За Србију и Црну Гору 35 фран., за Немачку 40 фран., — За Бугарску, Румунију, Грчку, Италију, Русију и Швајцарску 45 фран., за Француску, Енглеску и Америку 50 фр.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА
Temesvár (Josefstadt) Schiffgasse 17.

За огласе плаћа се од обичног реда 6 нов. и сваки пут 30 нов. биљеговина.
Припослано плаћа се од реда 10 нов.
Рукописи се не враћају.

Закључни говор нишкој скупштини.

Не казује баба сан како га је снила, већ како је по њу боље.

Н. посл.

Престона беседа, којом је закључена српска скупштина у Нишу, изјављује кнежево задовољство и захвалност што су радом њиним отворени нови финансиски извори, што је кредит и углед земље подигнут, и што је правда и слобода осигурата и утврђена.

Нама још није познато све што је скупштина у овогодишњим седницама својим урадила и што је кнежевом потврдом добило законску силу. Али по ономе што је до сада у званичним новинама и нишким полузваничним телеграмима саопштено, мора се закључити, да је престона беседа хтела да ласка скупштини и извртањем факта, обмањује народ, када је привиђала онако благотворне резултате скупштинскога рада.

Колико ми знамо, српска влада и скупштинска већина нису имали среће са новим финансиским изворима. Неки крупнији предлози владини, тако су мало рачуна водили о економским одношајима у земљи, а нарочито о онима, што су после рата наступили: да их ни сама аминашка већина није смела усвојити. Једини законски предлог о патентима на отворене радње, примљен је у скупштини и обећава неки доходак српским финансијама. Но и тај предлог наишао је на велике неприлике у самом законодавном телу, а у практици га чекају још замашније тешкоће. Као некада закон о сеоским дућанима, тако и овај о дућанским патентима изазвао је буру у дебати скупштинској. Сви варошки посланици, не изузимајући ни г. г. председника и потпредседника, устали су противу овог новог терета занатлијама и трговцима. Сеоски пак заступници, бојећи се да се ова дацијa не претвори у општи прирез, сгрупирали су се, сви без разлике, противу варошана, а влада је уживала, гледајући како се и једномишљеници гложе око питања, које се цена тиче и како се оваким предлозима дају поцепати и у забуну довести и најсложније опонирајуће групе скупштинске. Чудимо се само, како се нико међу свеснијим посланицима не нађе да каже сељацима: да ће патенте дућанске у крајњој линији они а не варошани плаћати, као год што регални данак на пиво не плаћају пивари, већ они који га пију. Сваки занатлија и трговац наплатиће ову таксу у цени еспапа који народ купује и тако ће ово ново давање бити у неку руку општи посредни данак, с тим изузетком, што је приход од тога данка изложен јаким променама.

Нарочито првих година после рата, који је земљу исцрпео, трговину и занате оназадио, ова рубрика међу доходцима државним, неће и не може износити толику суму, коликој се српска влада нада. Народ је тако осиромашио да иде у чаршију само онда, кад му ваља што год продати да леба купи. Трговци и занатлије, пошто су неколико година трошили а незарађивали, децимирати су банкротством, а и они што се још држе, једва подмирују своје трговачке и држављанске обвезе. На пролеће кад стигну плаћања, многима између њих приленће полиција место патента, црвени печат на дућане и тако уврстити у данак неплаћајуће главе оне, од којих је мислила да наплати покрај данка и патентну таксу. Да је среће, српска би се влада, старала данас да помогне својим грађанима, док се не опораве од удара, који су због туђе кривице претрпели, а не да им још одмажеотежа, вајући изнемогли занатлиски и трговачки обрт новим сметњама и наметима.

Умесније би било дакле, да је престона беседа изјавила сажалење, што је влада и оваке финансиске мере предложити морала, но што се је радовала овом новом извору народне кубуре, — извору, који ће, пошто је већ једном пробио дебео лед народног опирања, усрећити Србију још многим другим финансиским изналасцима, налик на патентну таксу.

Престона беседа могла се уздржати од излива радосних осећања, тим више, што нови извори, онако обилати, како их буџет, у својим сновидјенијама казује, износе само једну четвртину оног прихода, којим се хоће да измире хитни, вапредни издатци за ову годину. Остале три четвртине упућене су на један „старији извор", који је или сасвим пресушио или још само цури. На извору, као што је народни зајам, мучно ће српске финансије загасити своју прекомерну жеђ. У осталом, то смо ми већ доказали хладним цифрама, које позајмисмо из самог вапредног буџета за 1879-ту годину.

Што се тиче кредита и угледа Србије, који се престоној беседи чини већи после скупштине него што је био пре ње, ми би се као Срби радовали, када би заиста видили у делима владе и њене скупштинске већине искрену и патриотску тежњу, да подигну посрнули кредит земље и да званичној Србији обнове углед, који је она некада имала. Али нити српска влада после свију својих авантура и грешних злоупотреба са народом, нити њени мамелуци у нишкој скупштини — показаше воље, самопрегоревања и разборитости у хатар кредиту и угледу Србије. На против, српска је влада чинила управо све оно, што очигледно поткопава политички и финанчиски кредит земље. Она се тополском побуном користила на тако грозан начин, да је изазвала противу себе гнушање целога образованог света. Она је бездушним и неправедним гоњењем својих политичких противника за доба преких судова и најжешћег полицајског притиска убедила страни свет, да у Србији нема личне сигурности и да питање о јурисдикцији српској ваља одложити. Она је својим партајским и властољубивим жудњама и обзирима тако заслепљена бивала, да је сваког месеца измишљавала нове убилачке завере, не марећи, што се тим убија кредит земље на страни а сам народ у вечитој трзавици обдржава. А колико јој је било до финансиског кредита земље, види се најбоље по томе, што није нашла за нужно, да исплати купоне првог српског зајма од 1876 год. до данас и што из године у годину прави буџете вапредних доходака, који се никад не остварују. — Већина скупштинска поводећи се устопице за својим диктаторима, не само што није ништа учинила у корист кредиту Србије, него га је још више пољуљала тиме, што је у име српског народа. „освештала или узаконила све" — злоупотребе и бесмислице владине.

Колико је пак слободе добио српски народ од јалан-либерала и њихових потрагуша у скупштини, то нам најбоље сведоче: протеривање чланова опозиције из скупштине; скупштинска адреса; назадна измена о штампи и — свемогућност српске полицајне власти.

И тако дакле, закључна беседа у српскоме парламенту у свима својим главнијим тачкама не одговара правоме стању ствари. И она је један од оних производа ујдурмаџиске политике, којом се одликује политичко-скандалозна хроника српске управе.

А.

Као што бечким листовима са **Цетиња** јављају, комисија црногорско-турска, која се у Вирбазару састала да провећа о начинима предаје Подгорице, Спужа и Жабљака свршила је своје послове, те ће у суботу црногорци посести све крајеве, које јој је берл. уговор досудио. — За карактеристику оне пристрасности према Русији, од које ретко који орган јавне штампе несло-

---

ПОДЛИСТАК.

О ДУШЕВНИМ БОЛЕСТИМА УОПШТЕ
и
О ЗАРАЖЉИВОМ РАЗВОЈУ ИСТИХ ОДЕЛИТО.

ПРИЧА

I.

(2. наставак).

И Мија мало љуљиво пође к чамцу и без сваке невоље загази у воду до више колена, одрешни чамац и предаде нам га. Ја седох на думен а Лека стаде веслати и кренусмо низ реку С. Међу тим се смркло било, месец изиђе, с једне је стране било тако светло, а с друге стране тавна сенка обалина домашаше и наш чамац. Роса се баш почела дизати, те се као оно дим од грдног каквог пожара белила на месечевој светлости и појавила се над водом, као да се од ње одбијати хтела.

Лека је био задовољан, непрестано је квасио главу водом и уздизао мокру косу, која му преко очију падаше. „Је л да је лепо, Стево?" питао је он, а кад сам му ја одговорао: „јест, врло је лепо, дивно је", он је онда био необично срећан и радостан.

Лека је знао мајсторски веслати. Њега је заносио ритам таласа који се просецају и кад и кад би подигао весло у вис а чамац би тихо пливао по њима, а тишина која би тада замењивала одмерене замахе чисто те успављује. Издалека пак чујеш неванку веселих људи, коју поветарац час одмиче час домиче.

Стигосмо доцне у ноћ. Лека оде с чамцем назад, а ја се упутих дома. Тек што сам легао да спавам, а чујем кола нека уставише се пред нашом кућом. Мајка моја није била на слави црквеној. Она се заслуша, па рече — „то нису наше тарнице — лунају на вратницама, ко ће то сада бити!" — „Лежи ти, нано, а ја идем да видим" рекох ја и изиђох. Кад погледах на улицу али опазих кмета п...ске општине мало ђорнутога.

— Које добро, чича Луко?

— Ма да је добро и боже помози — него отвори капију.

— Па шта је? упитах га ја, а сав у телу дркћем, као у грозници.

— Спашло нешто оца твоју.

Приђох колима, а на њима лежи мој отац и не миче се.

— Шта му је?

— А бог ће га знати, био је здрав здравцат, па га у један пут нешто спаде.

Унесмо оца у кућу. Лице му беше поплаветнело. Ја сам му трљо руке, шкропио сам га водом, учинило ми се да стење, ја га сместих у постељу и потрчах једном старцу, који је у нужди замењивао лекара. Нађох старца трезна прилично и доведох га. Он хћаше да оцу пусти крв, три пут му је засецао руку, али крв не пође... Ја сам стајао поред постеље ни жив ни мртав. Старац је гледао на оца ми, после стаде брисати ножић.

— Шта је? упитах га ја.

— Силом се ништа не може, прости ми — рече — него зови попа да почне опело.

Мајка моја обнезнани се, мене спопаде неки хладан зној, а ноге ми саме поклецкиваше.

II.

После смрти мојега оца, мајка ми није бранила да радим шта хоћу, ја се снабдем које како с новцем, исписах се из богословије и одох на медицину. Прегледајући штампан програм лекција, ја нађох да ће један професор, ако узимаде времена, предавати ђацима који свршавају нешто из опште психијатрије т. ј. науке о душевним болестима. Једва сам чекао то време да дође, и ма да још нисам био спреман за психијатрију, ја одох на прво предавање реченога професора. Али ја сам тада тако слабо спреман био, да скоро ништа разумео нисам, и ако сам с таком пажњом слушао предавање да и данас тувим краснoречив увод професоров: „Психијатрија је, говораше он, без сваке сумње најмучнији предмет лекарске науке, који се најтеже може објаснити, али је морален уплив њен најблаготворнији. Ни метафизика, ни философија не могу тако јасно доказати независност душе од тела, као психијатрија. Она учи, да су све душевне болести — „растројства телесна, дакле, да би без тела, без те несрећне љуспе, дух вечно здрав био и т. д." Ја сам још у богословији знао волфову философију, али опет нисам могао разумети те јасне речи професорове, ако сам се и радовао, што и сама медицина потврђује високе метафизичке назоре.

Када сам редом изучио што ми је за спрему нужно било, ја сам почео мало по мало и сам да посматрам појаве душевних болести и да све што приметим брижљиво убележавам у нарочиту једну књигу. Недељу и празнике проводио сам

венске слободан није, наводимо речи једног бечког листа, који горњу вест овако завршује: „Овим ће се уклонити оно досадање изговарање руско, које је било узрок одуговлачењу, да се коначан мир с Турском потпише.“ — Као да Русија није хтела да потпише уговор тај, а Турска га је већ потписала!

„Политич. Кореспонденц.“ пишу из **Букурешта,** да се Румунија обратила страним силама са жалбом противу Русије, што је иста принуђава да своју војску изведе из тврђавице Арап-Табије код Силистрије, коју су румуни посели, па је сада пеће да напусте. Русија наводи, да речена тврђавица спада у фортификациону зону Силистрије, а Румунија се брани тиме, да европска комисија за исправку граница према духу члана 52 берлинскога уговора Арап-Табију зато није Бугарској оставила, што би иначе свеза између Румуније и Добруче била отежана ако неби и сасвим у питање дошла. Румунска влада сматра да је у том питању ангажован европски интерес и одбила је руско потраживање, да речено место напусти. Ово питање лако може повући последице за собом, које ће у последњој линији Румунију скупо стати.

По вестима из **Париза,** ново министарство се већ саставило и то овако: Вадингтон министар-председник и министар спољашњих послова, Марсер унутрашњих, Лероаје правде, Сеј финансије, Фери просвете, Греслеј војени, Жорегибери марине, Фрејсине грађевине и Лепер трговине.

Из **Атине** јављају од 20 јануара листу „Repub. Française:“ Муктар-паша непрестано мути међу арбанасима неби ли их навео да одпочну непријатељске манифестације противу намере да Грчка присвоји Епир. Али су епирски бегови већином расположени и сами за то, да Епир Грчка добије, па сада су изложени свакојаким прогонима од стране турских власти. Муктар-паша је утврдио нека знатна места у Епиру и изјављивао је, да Порта неће попуштати према Грчкој. Абедин-беј, који је био члан комисије за одређивање граница, разрешен је од дужности члана речене комисије, како би слободније могао агитирати противу анексије. — Уз ово није згорега да додамо и једну депешу из Цариграда од 19 (31) јануара, у којој стоји: — Влада прикупља војску, коју мисли послати у оне крајеве, који, по смислу берлинскога уговора, треба да се уступе Грчкој.

Жил Греви.

Нови председник француске републике, Франсуа-Пол-Жил Греви родио се у месту Мон-су-Водре, у департману јурском 3 (15) августа 1813 год. Кад је свршио гимназију у Полињи, ступио је на правни факултет париског универзитета, учествовао је у јулској револуцији 1830 год. и био је међу онима, који на јуриш узеше тако звану вавилонску касарну. Пошто је стао у ред адвоката, он је на брзо заузео међу адвокатима важно место заступајући вазда на суду чланове радикалне партије. Тако је међу осталима заступао 13 маја 1839-те год. два друга Барбесова. Године 1848 наименоваше га за владиног комисара у департману јурском, где је исте године изабран био са 65.150 гласова за члана уставодавне скупштине. Знатно је што је тада Греви од свију чланова тога департмана добио највише гласова.

После избора од 10 децембра 1848 године Греви стаде у редове опозиције противу владе принца Луи-Наполеона и гласао је противу експедиције у Рим. Изабран поново у законодавно тело, он је вазда остао веран демократској ствари, и, избегавајући савеза са крајњом радикалном партијом, био је један од главнијих противника ројалистичне коалиције и политике јелисејскога двора. Он је протестирао противу закона од 31 маја и устао је противу ревизије устава. После државнога преврата од 2 децембра, Греви се ограничио на дужности свога сталежа и 1868 био је изабран за старешину париских адвоката, и то баш онда, када се опет са великим успехом јавио на политичкој позорници. Као кандидат демократске партије, Греви је у департману јурском опет био изабран са 22,728 од 32,718 гласова. Такав успех учинио се влади тако поштовања достојан, да идуће године, за време општих избора, није ни стављала званичнога кандидата противу Гревија, који је опет изабран био.

Греви је био изабран за председника скупштинског 1871-ве године. Он је оставио то место 1873, те га за онда замени Бифе и примио се опет те дужности тек по изборима 1876 године.

Ма да је прешао шесету годину, Греви је здрав и крепак човек. Изглед му је уопште пријатан, и ако је скоро сасвим ћелав. Поглед му је искрен и строг. У понашању је вазда озбиљан. Он је познат као непријатељ сваког позирања и афектације.

Из седнице српске народне скупштине у Нишу од 13 децембра.

(НАСТАВАК.)

У то време развијала се у нас струја једна, која је била много јача од оне у којој смо ми дотле живели. То је била струја ратоборна. Земља је била сва расположена за акцију, за ослобођење подјармљене браће. Но ако је земља наша била расположена за акцију, није била расположена и Јеврона. Ратоборна струја ударила је споља на отпор и акцију зауставила. Пред тим спољним отпором пало је и наше министарство. Сад су се опет повратиле на дневни ред наше унутрашње ствари; но у колико је струја за спољну акцију била ударила на јачи отпор, у толико је она, у повратку своме, даље потиснула унутрашњу, тако, да је ову из природног корита њеног избацила, те је толико раширила, да је управо наступила као пека поплава. Духови су се били јако заталасали, ми смо ушли у стање неке трзавице. У томе времену приступило се и измени закона о печатњи од 1870 године. Те су измене извршене, а тако исто учињене су тада и измене закона о општинским властима, јер онај предлог наш од 1875 године, који је као што рекох, био примљен у одбору скупштинском, пао је према новом расположењу духова. Што се тиче овога закона имам да напоменем, да су примљене онакве измене, какве смо ми на скупштини у Крагујевцу предлагали, не би било потребе да се доцније измене 1875 г. учињене, тако нагло сужавају, као што је то прошлих скупштина иницијативом, или да јасније кажем, по предлогу саме скупштине учињено. Сада је тај закон измењен толико, да је у њему много мање самоуправе од оне, што смо ми предложили били.

Са законом о печатњи види се да је тако исто нагло ишло. Измењен је и он допунама и изменама од 1875 године. Али није прошло ни месец дана како је овај закон измењем, а појавиле су се грдне тегобе. Сама она влада, која је била принуђена, — или је хтела, да таке измене и допуне закона печатњи предложи, сама та влада одмах се нашла у највећим тегобама. Мени је бар познат званични ток нашег живота. Приликом неком ја знам, да је тада кад су ступиле ове измене и допуне у практику, министар унутрашњих дела обраћао се начелнику крагујевачком да неке повине обуставља и не равно предаје суду, по начелник је одговарао: „не може се, нема за то законог основа.“ А за што се не може? У закону о печатњи од 1870 године стајало је да суд може кад му полицијска власт достави случај, обуставити сваки спис у коме би било „кажњивог дела.“ Но то је наређење пало 1875 године а у новом закону стоји, да се може обуставити само онај спис, у ком се садржи увреда кнеза и његовог дома, — после тога злочинство. Дакле сва друга зла дела, као на пример преступи, који се највише могу казнити с 10 година затвора, изузета су и по томе дела, која се казне до 10 година затвора, могу се чинити штампом, а суд не може да их заустави, него тек кад се учине може да их казни. Ето у томе, господо, лежи тежина целог питања, а не у 46-ом члану; јер влада не дражи а и не требају јој никакве административне мере овога рода.

Ми, који смо повели коло уставности у овој земљи, не можемо да радимо без закона и суда. Међу тим суд није законом овлашћен да предупређује штампарске преступе, но ако би их казнити могао, они треба да се и изврше. Шта би то значило у обичном животу? Значило би оставити куће широм отворене, па кад би кога видили да нас краде, кад би видили да је лопов у кући, да га не би смели зауставити, но да би га морали пустити да учини крађу, па кад је учинио, онда да се ухвати, јер би тек онда могао суд да га казни! Ето то је слика овог новог закона.

Многи су овде приликом ове дебате говорили о слободи, како је то лепа и нужна ствар. Ја, господо, не разумем за што се то говорило. Да је слобода добра и сваком народу преко нужна ствар, то нико не спори. Не може се овде, држим, ни од кога замислити, да ће влада, која је у земљи уставност завела, ударити на слободу. И за што на слободу да удара? Је ли за то, што би смо били жељни неограничене власти? Ми желимо да одржимо поверење народа, а разуме се да имамо поверње владаоца, кад нас је на ова места позвао. Да смо ми жељни неограничене власти, не бисмо били не заводили устав, него би смо са 17 саветника, а онда их је било само 11, управљали земљом. Ми, господо, ма колико дуго да смо на влади, опет не можемо тако дуго бити колико живимо. Дакле и нама требају све гарантије, које и осталим грађанима ове земље, јер и ми желимо сутра да живимо у нашим домовима заштићени законима.

Рекло се овде и то, коме је чиста савест, нема од чега да се боји. И заиста не треба, нити се ми бојимо. На послетку и ми смо сви људи од пера, то је наш занат, те и ми можемо да водимо борбу пером, па још можемо и то рећи, да ко год је таку борбу с нама водио, није се могао похвалити да је из ње победоносан изишао.

Многи су говорили о увредама, нападајима и грдњама. Ми смо и то искусили. Ми смо већ навикнути и на нападања, навикнути и на хвале, па и при једнима и другима можемо да останемо прилично хладнокрвни. Ко ступа на јавну позорницу, тај треба да се наоружа оклопом стрпљења, па да дочекује равнодушно стреле, које на њ падају. Само једно није нам равнодушно, а то је: клевета.

Није та страна питања, што је вештаствена у овом важном предмету, већ што је пресудно, то је питање о вишим државним интересима, о установама земаљским, о васпитању

обично у кући за луде. Сва моја посматрања потврђивала су ми непрестанце ону мисао, која ми је синула, када сам посматрао, оно у шуми, Леку како спава, т. ј. да званично привилегисане луде у самој ствари нису ни глупљи ни болеснији од свију осталих, само што су самониклији, усредсређенији, независнији, оригиналнији, на готово и генијалнији од осталих. Чудан поступак лудих, њихову једкост објашњивао сам тиме, што их све околно нарочито љути и буни сталним противуречијем, жестоким порицањем њихове најмилије мисли. Знатно је, што људи чине све то само у лудој кући, а изван исте међу болесницима влада нека тајна слога, нека патолошка деликатност, по којој луде узајамно признају тачке лудила један другоме. Сва је несрећа за јавне луде — њихова поносита самониклост и тврдоглаво неуступање, рад чега их пресечно луди са свом злобом слабих карактера, затварају у кавезе, поливају их хладном водом и т. д.

Главни лекар у заведењу био је добричина права, али је био ударенији без сваке сумње јаче но половина невољних (он је на пр. вешао о врат један орден а два је придевао на прса, кад год је пролазио кроз луду кућу; он је давао разумети својим подчињенима, да му је пријатно, када му говоре „Ваша Екселенција“ а чином је био државни саветник, и различите друге детињарије доказиваху, да му је мозак повређен био). Невољни су га мрзили тога ради, што им је, стојећи с њима на једном земљишту, суревњив био. „Ја сам китајски цар“, драо му се један невољник који је привезан био за ступ и тим ограничен у својој власти. „А куд може бити, да се китајски цар везује за ступ?“ одговарао би добричина шваба врло озбиљно, као да и сам сумња, да ли заиста пред њим китајски цар не стоји. Болесник је излазио изван себе, када је чуо да му одговарају, шкрипио је зубима, драо се, да су га Волтер и Језуити оковали и за дуго се умирити није могао. Ја сам на против приступао к њему са највећом понизности. „Сјају небески, најпрозрачнији брате сунчев, говорио сам му, плодности земаљска, дозволи ми, презреноме црву, прашини, која је спала са величанствених обућа твојих, дозволи ми да пошкропим водом светло чело твоје, те да се зарадује океан, што се вода удостојила те велике среће ди прохлађује освећену кожу, која покрива белу кост твоје лубање.“ — И болесник се смешио и дозвољавао ми је, да чиним с њим, што год хоћу.

Обраћам особиту пажњу читалаца на то, да ја томе болеснику ништа особито чинио нисам, осим што сам поступао с њим опако, како добри људи поступају један с другим вазда — па улици, у гостионици и т. д.

У заведењу је био и један блесан старац, који је уображавао, да он боље зна од свију лекара и надзорника, како ваља поступити с болесницима и вазда је говорио таке глупости, да се човек за њ стидити морао; а при свем том главни је лекар гологлав стајао пред њим и саслушавао га до краја с поштовањем и није му казивао, да којешта говори, није га дражио, а китајскога је цара дражио. Где је ту правда!

Настављајући моја посматрања, ја сам нашао, да се луди често међу собом пазе; ти су већ ближе обичноме грађанском поретку. Тако у V-ој соби живише осам њих сулудих у великој љубави. Један је од њих лудовао с тога, што је мислио да има право осим на своју порцију још и на половину од сваке друге својих другова и оснивао је своја права на томе, што је његов отац умрио од прејелости, а деда од пијанства. Он је тако убедио своје другове, да нико од њих није смео јести од своје порције, док њему није одвојио понајбоље комаће, и није смео да ишта сакрије, бојећи се гриже савести. Када би кад што који од смелих скептичара сакрио који комад, он је поносито изобличавао преступника а шесторица осталих били су готови, да злочинца између себе прогоне. Он га је називао лоповом и утајивачем; и та поглавица те општине толико је веровао у своје право, да када није био у стању да поједе све што је прикупио, он је гордо награђивао своје љубимце њиховим јелом и на кога се та милост изливала плакао је од радости, док су остали плакали из зависти.

Лудима се не може одрећи да имају политичког смисла, као год што се не може одрећи лудост оним људима, који не само што мисле о себи да су здрави (и најлуђи је задовољан сам са собом), већ о њима мисле тако и други. Ради доказа ја ћу ево изнети нешто из мога дневника, али ћу прво ставити ову кратку диагнозу лудости.

Главни знаци растројства умних способности састоје се:

а) у неправилном, али и несвесном схватању предмета који нас окружавају.

б) у болесном јогуплуку, који иде на то да одржи то схватање на штету самом болеснику и отуда

в) глупа и вечна тежња к циљима нематеријалним и презирање правих циљи.

Ово ће довољно бити, па да се сваки увери у истину мојих закључака.

(Наставиће се.)

народа, и о јавном поретку. То је за нас меродавно као за владу, а и иначе као Срби о томе смо држни да се бринемо. Кад су ступиле у живот ове допуне и измене закона о печатњи, онда се усудило да се дође и до тога степена нападања, да није поштеђена ни једна установа у земљи, да није поштеђена ни једна класа грађанства, ни чиновничка, ни трговачка, ни свештеничка. Само је била реч о некој сиротињи, која је узимана у заштиту. А која је то сиротиња? То нам није казано. Но по свој прилици разумевали су писци оне што с њима иду. Терало се тако, и ми смо дошли у приличну кризу. (НАСТАВИЋЕ СЕ.)

Д-р Хирш о чуми, кордонима и карантинима.

Берлин, 18-ог Јануара.

Професор Хирш, класични зналац у питању о чуми, написао је у листу „National Zeitung" чланак, с којим мислимо за сада да упознамо читаоце „Народног Гласника", претпостављајући, да је глас о чуми и у српскоме свету изазвао страх, који багателише сва дневна питања, па ма она од какве му драго важности била. Др. Хирш је противу вере у спасавајућу моћ кордона и карантина. Ал ево његових речи:

У почетку 1867-ме године појавила се међу племенима арапским, која живе у баровитој равници месопотамској, што се налази на југу од Гилаха, на западној обали Еуфрата, злокобна болест, која се на брзо распрострла на неколико насеобина упропастив 300 од хиљаде људи. Лекари, који су из Цариграда и Багдата изаслани били, да болест ту испитају, нису могли да се сагласе што се тиче особина њених; једни су мислили, да је то — „оточна чума", други опет — да је то најкобнија маларија. На послетку то питање престаде интересовати људе, јер те исте године зараза престаде и за дуго се не поврати. После четири године, у децембру 1870-те, у крају, који је далеко од оних крајева, где је пређе зараза беснила, у западном, пограничном крају персиске провинције Адзербецан, на југ од језера Урумијах, појави се болест, која је сасвим налик била болести мало пре споменутој и која се показа исто тако кобна. Што се тиче њених особина, њу признаше за „оточну чуму". Септембра 1871-е престаде зараза и опет прођоше две године на миру. У један мах у зиму 1873—74 године појави се болест та опет у Месопотамији (Ирак Араби) и за овај мах у много јачем размеру но први пут. Идуће године она се распрострe до Багдата и од тога доба посећивала је она скоро сваке године средњу Месопотамију. Зараза та није поштедила ни Персију; у децембру 1876 године у два села, која леже у Шах-Руда (провинција Ирах-Адјеми) појави се чума а у фебруару 1877-ме године она се јави у Решту, главноме месту провинције гиланске на $1^1/_2$ миљу од Касписког мора. Ту је она беснила до идуће године и прождрла је силне жртве. Када се у обзир узму положаји тих заражених места према Европи, кад не сметнемо с ума, да су та огњишта заразљиве болести средокраће великих трговачких друмова, који везују Азију са обалама Средоземног, Црног и Касписког мора, и да са распространењем чуме дуж Еуфрата и Тигриса опасност грози непосредно Сирији, Турској и Кавказу, а воденим путем између северне Персије и Русије угрожава Поволожју — онда излази, да су мере противу упадања чуме у Европу врло основане и да у своје време у њима није било недостатка. Али су се о чуми опет мало бринули; јер при свем том, последњи гласови из Русије, јављајући о појаву болести у астраханској губернији, која на чуму наличи, уклањају сада сваку сумњу, да су се прорицања испунила и да се чума јавила на европскоме земљишту. —

Извештаји о појаву и распространењу заразе у Русији, тако су непотпуни, а с друге стране тако мало вере уливају, да се јасна претстава о ономе шта се тамо дешавало једва добити може. Лекарски описи оних појава, који болест пропраћају, казују, да се са тифозним симтомима показују отоци (т. ј. надув жљезда испод мишице и на другим местима тела). Јако умирање оних, који се побољевају уклања сваку сумњу, да се ту посла има са правом „оточном чумом", у шта су и многи уважени руски лекари убеђени.

Тешко је казати, којим је путем чума у Русију дошла. Ја никако не делим оне мисли, по којима су чуму у Русију донели руски војници из Јерменске; да је у Јерменској било чуме, онда би према искуству, војено позориште постало ужасно огњиште заразе за руску и турску војску, а међу тим ни у једној се од обе војске није десио ни један случај чуме за целога трајања рата. Ми бар мислимо, да се такав случају у никаквом случај не би могао затајати. Много је вероватније, да је чума из Персије прешла, и то баш из Решта, који је главна трговачка тачка за извоз у Русију а где је болест та беснила, као што је познато, још с лета 1878 године. Из рештанског пристаништа лађе иду преко Астрахана уз Волгу до Царицина, одакле после води жељезница у остале губерније руске, до саме границе саратовске губерније, т. ј. до онога места, докле се, колико је познато, зараза распространила у Русији. О томе, да ли се зараза јавила тек у новембру прошле године — доказа нема. Русији претстоји да реши врло важну задаћу — како да стане на пут даљем распростирању заразе и очисти заражена места од чуме толико, да се болест поново појавити не може. У исто је време нужно да се добије ваљан појам о томе, од чега Европа ваља да зазире, и у шта да се пада, а тако исто промислити о томе на шта може оснивати своју веру у будућност. Кордони и карантини били су од вајкада алфа и омега од мера, с којима се пречило или с чим се борило противу жестоких, заражљивих болести, међу којима чума узима једно од најважнијих места, и одређи се не може, да су те мере, када се болест јављала местимично и кад се могле предузети радикалне мере да јој се траг утре, било дезинфекцијом или и паленьем, помагале. С тога руској медицинској власти предстоји лепа задаћа, чије срећно решење није немогуће, ако заиста узимаде посла с локализованим гнездима заразе, са зараженом једном или неколико губернија.

(Свршиће се.)

ДОПИСИ.

*** Београд** 20 Јануара 1879 год.

Нисам вам одавно писао просто за то, што нисам био расположен за писање; а право да вам кажем и сада сам се једва наканио да вам ово неколико редака пошаљем. Или сам постао од више осетљив и штоно господа веле нервозан, или ме је ова наша чамотиња и несрећа тако притисла да ми је тешко прибрати мисли и сећати се онога, што се је око мене збивало, или ми је на послетку, све тако огадило, да сам на путу да постанем равнодушан према свему, што ме је некада онако живо интересовало. Мени се чини, да је од свега овога понешто допринело да се овако улењим и да моје обећање изневерим. За то се надам да ме нећете строго осуђивати, а уверен сам, да би ме и сасвим извинили, када би вам могуће било, да неко кратко време у нашој средини проведете. (За цело не бисмо дремали и вајфертовим пивом терали бригу, као ваши поштовани „содрузи" у Београду. Ур.) Од како је скупштина у Нишу одвукла тамо све што је у Београду галамило и размећало се, овде је настала така тишина, какву — би и сама Баточина или Ивањица завидела. Оно господе, што је још заостало овде, би поманитало од нерада и дугог времена, да их свако вече не разгаљују ченгије из Видина и Ниша, које своју вештину у свирању, певању и апетитном извијању виткога тела, по скупе новце продају беспосленим талирашима у гостионици код „Златнога Крста". Ту су вам сваке ноћи праве оргије, ту вам се у страсном запосу предаје забораву сва беда и невоља данашњега стања, а вечити мамурлук после тога, не допушта ни једној озбиљној мисли да продре кроз магловиту сферу и онако облачнога мозга. Наша полиција, која сада сједињава у себи и дворску и министарску и полицајску власт, врло је задовољна што је београђанима прибавила овако пикантне забаве. Њени чланови окуражавају осталу господу да се сити науживају ових лепота од вештине и грациозне гимнастике. И то нам је, веле, стекла наша честита влада, јер да није водила рат, не би нам дошле амо ове дивне бајадерке. Као што видите, нама овде угађа власт као оно мајка своме мезимчету. Понекад само, и то, кад се који несташко истргне из њених успављујућих наручја, или кад онима у Нишу падне на памет да нас подсете, да су живи и још онако исто као и пре страшни, — појави се неколико пашквила штампаних ручном пресом министарства војеног. Па како бистроумност није баш најбоља страна наших полицаја, то се те пашквиле обично прилепљују на куће оних људи, које би полиција радо видела с ону страну локота, (на пр. на дому М. Милићевића) или их сами копачки жандари понамештају око конака и на капијама дворским пред носом дворских стражара! Оваки „међуметци" често се понављају у разним облицима. У почетку нису били без дејства на зечију природу неких наших суграђана, али доцније се и они навикоше на ове маневре тако, да се сада сваки смеје кад му полицаји причају о ужасним стварима што се догађају или припремају, а што је најзанимљивије, најпосле се и сами полицаји у поверљивом друштву почеше смејати својим изналасцима и капшима и хвалити се како су добру подвалу ударили опозицији.

Исто тако, нико осим неколико абација и рабација палилулских, неверује огласу смедеревског суда о завери противу кнеза Милана. Мени је пре неколико дана, један полицајац казао о томе ово: „Истина, власт нема у рукама никаквих законитих доказа, да је Карађорђевић са својом пратњом прелази летос у Србију, у намери да кога убије, али је његов прелазак у Србију сам по себи тако дрско дело, да влада мора чинити све могуће, да га пред народом и странством престави као покушаоца убијства. Тиме ће она његове привржене заплашити и оправдати „енергичне" мере противу опозиције, која иде на преврат (!) а на страни израдити да се на Петра боље мотри, и спречи поновљени прелазак у Србију, који би могао начинити несрећу у земљи, ако би боље успео него први пут." — Ја сам на то упитао мога познаника полиције, зашто је та ствар читаве по године прикривана, па тек сада на јавност изнешена. Не знам поуздано, рече ми он, зашто је влада до сада тајила о преласку принца Петра, али је вероватно, да је хтела најпре да изврши изборе скупштинске у миру, не дражећи партајске страсти, па ако успје при изборима и узврати се онда да изнесе ствар на јавност, као што је и учинила. Море зна Јово и Рака шта раде. Причекај мало па ћеш видити русваја са конзервативцима и радикалцима. За то утуви што сам ти казао, па се сећај оне народне пословице која вели: „Иди мудро не погини лудо."

Колико сам ја могао разабрати о овом новом каишу српске владе, она је целу своју гадну клевету основала на исказу једног шпијуна, који је многе поштене људе у невољу бацио. Неки кажу, да су инквизиторским мерама нагнали брата Животе Лукића и некога Танасија из Лугавчине да признају, да су и они били неки учесници у завери противу живота кнежева, и да се то имало извршити онда, када је принц Петар прелазио у Србију. Но ко ће сигурно знати шта је у ствари, данас, када је цела земља претворена у мадритску језуитску „свету Мадру", где се ни од чега толико не плаше као од белога дана, сунчане светлости и видела јавности. После свега оног што смо доживели од наших јалан-либерала, нема данас никаква насиља и никаква каиша који би нас зачудио и изненадио. Све може бити, све се може догодити, само се прави законити ред, поверење и слободни и напредни живот неће повратити у овој земљи, догод њом управљају зулумћари, подлаци, лажови и себичњаци.

Народ је збуњен својом несрећом. Његови заступници одведени међу топове и бајонете нишке, вотирају издатке, који ће већ постојећу невољу удвостручити и народ у лику опасати. Реакција, која се кроз три прошле године јављала у самовољи министара, сада се узакоњава скупштинском и кнежевском потврдом. Кад ће бити крај овоме грозноме стању, — то је питање, које сваком патриоти на врху језика стоји.

Само нишки двор и министарски окламиши осећају се данас сретни и задовољни. У Нишу се често дају балови и вечерње забаве и династија се популарише код Нишлија тиме, што и Нишлијке са целим кућним прибором у деци и рођацима, долазе на те дворске свечаности и диве се сајности намештаја, који су сами њихови мужеви ревеном купити морали.

Петроград 18. јануара.

Што ближе пролећу, све то лепши изгледи. Русија је имала прилике још за наполеоновских ратова увидити, каквога пријатеља има у Европи; кримска војна отворила је и цару Николи очи, али га и живота стала; а руско-турски рат за ослобођење истока убедио је и последњега простака, шта се имамо од европских „пријатеља" надати, ако нам кадгод до невоље дође. Све се то сад приликом куге у астраханској губернији показало. Но код нас има још оптимиста, који држе са берзијанцима и верују „Голосовим" дописницима из Беча, и известитељима „Бирж. Вјед." из Лондона. Нико неће порицати, да где се такова мора појави, да је то опасност за земљу у сваком смотрењу: у физичком, моралном, а понајвише у материјалном. Наши непријатељи, које — може бити и из правога страха, које из притворности и жеље, да нам што већма шкоде, почеше се саветовати: како под изликом своје обране нас присилити могу, да што пробитачније трговачке и царинарске услове од нас изманеврирају. И чу се глас, да су према руској граници наумили кордон повући од границе бесарабске до Краљевца. За нас није ништа ново, та брига наших „поштених" суседа, за наше благостање. Наши стари савезници у Берлину, дошли су на ту мисао, да ће добро бити сад Русију уловити, док се глас о куги разпростире, те су је с тога већ из Астрахана у Москву преселили. Финкелнбург био је тај срегни тумач берлинских мисли у Бечу, који је донео нов начин војевања против Русије. Господа су се дуго и много саветовала: како би Русији, при њеној унутарњој невољи и с поља ногу подметнули и — нашли су начин, на који можда Горчаков никад ни помишљао није. Они су утаначили, да кордон повуку, који би Русију од остале Европе сасвим усамио, а тим њене производе код куће утукао и у осталој Европи онемогућио. Ако већ зараза собом, много зла чини ускраћујући слободан саобраштај, то би осамлење довршило ону меру беде, коју нам „наши пријатељи" тако милостиво предуготовљавају.

Није могуће, да Германија и Аустро-Угарска не знају, какве су мере код нас против куге предложене, усвојене и већ изведене. Зараза се не може већ никуда даље ширити, па ма сва места изумрла, у којима се је појавила. По поред свега тога обистини ли се то, што су они у Бечу свијечали и утврдили, онда имамо леп пример суседнога пријатељства у Германији, Аустро-Угарској, пак и самој маленој Румунској, где је већ такође у моду ушло, Русију опадати, и уз велике покровитеље, колико је више могуће шкодити јој. Аустро Угарска — како смо ми извештени — била је још и погодија од Германије, јер је хтела само на неку известну робу забран учинити и не дати је увозити; но Германија неће да зна о карантину и просто жели, да се граница од стране Русије сасвим затвори повукавши усиљен кордон. Нама је врло појмљиво, зашто су у Берлину на нас кивни. Бисмарк не може да заборави на —75-ту годину; Немци су ради, да престане досадања царинска тарифа на њихове производе и да Русија дође у трговинску зависност од Германије.

Многи руски листови претресају овај предмет, и сви се у томе слажу, да је Германија и за њом поводећа се Аустро-Угарска наумила, да Русију материјално упропасте. „С. П. Вјед." посвећују тој околности у својем 17 бр. подужи уводни чланак и о томе се овако изражавају:

„И тако ћемо ми за неколико дана имати на нашим границама устројен, не кордон, ради обране Европе од куге, која још ни издалека опасношћу не прети, него три армаде, нама суседних држава. — У нужди се пријатељи познају. То је стара, али засведочана истина, али од Германије после позна-

тих берлинских услуга у источном питању, које смо ми са толиком готовношћу примали, чудно би и било друго шта очекивати, него нову и усиљену делатност у корист „својих“, тако разграната схваћених „интереса“. За цело, мисмо у време франко-пруске војне Германију за то спасли, да се повтори басна о „вуку и ждралу“. На жалост, она је у полу повторена, и великодушноме пријатељу, у овај пар неће да дозволе, да се олако курталише природних последица свога великодушнога начина делања.“

Овај ће говор у Берлину добро разумети, и ми се морамо радовати, што је руска журналистика потпуно схватила своју задаћу. Погрешке се, а особито политичне природе, само онда исправити дају, кад их човек позна; с тога и нама, ма како тешко било загладити неопростиву попустљивост наших заступника на берлинском конгресу, загладићемо их, јер познајемо и мотиве из којих су потекли и цели, ради којих су потекли. Нас, наших „пријатеља“ држање већ здраво много стаје, и стајаће и више; но кад сравнимо користи, које ћемо без сумње отуда извући, не треба да нам буде жао, јер нама никада нису туђинци толико шкодили, као своји, који су и себе и нас увек у неко блаженство успављивали, кад је год реч поведена о нашим одношајима према Европи. Само је у толико жалост, што при новчаној кризи, која нас при горепоменутим мерама постићи мора, неће патити ни Шувалов ни Горчаков у тој мери, у којој су заслужили, него ће се бура над раденом, трговачком и обртничком класом разразити. К овима дивним изгледима још то не достаје, да когод подбуни Китај и Персију, да и они кордон против „куге“ повуку, пак ето ти копненога затвора, од којега бољи није ни Наполеон I. против Енглеске измислио. И све то имамо ми да благодаримо попустљивости наших дипломата!

И тако слободно можемо ону досетљиву изреку повторити: до сада смо знали да је пролеће ту по зеленећим се горама и пољанама, а од некога доба познајемо га по почињућим ратовима. Русија неће моћи те против њених животних интереса пакостно и подмукло предузете мере равнодушно сматрати, него ће и са своје стране приступити сретствима, да намере својих „добрих пријатеља“ осујети. Шта се из тога може изродити, то је лако предвидити, јер је раздраженост у руској публици против ових притворних и злонамерних „пријатеља“ толика, да сваки једва чека прилику, да онима жао за срамоту врати, који „неблагодарношћу“ свет удивљују.

У Азији исто тако стојимо; но ту је још та једна срећа, што нас непријатељи од непријатеља заклањају, на чему смо само превртљивости и непостојанству азијата дужни благодарни бити. Јакуб бег, кад је дошло до ломлења погаче, није се посведочило, да је онај пријатељ Енглезима, за каквога га они држаше. Он помало буни племена против грамзивости енглеске и ако сви знаци не варају, тераће према Енглезима ону политику, што ју је и његов дед терао. Он се збиљски на отпор спрема и почиње већ погледе преко Окса бацати. Од Русије не треба он за сада ништа друго, него да му она само повлађује и морално да га подупире, пак ето рата и са Енглезима. Ето то су изгледи за идуће пролеће.

Праг 23 јануара.

Глас, који стиже из Беча, да ће се гроф Тафе министар-председништва примити, све је Чехе обрадовао. И заиста, ако хоћемо безпристрасно судити, морамо ческу радост за оправдану сматрати. У оваково доба, као што је ово и при овако замршеним, како унутарњим, тако и спољашњим околностима, као што су данас у целој Европи, а поглавито, код нас у „благословеној“ Аустрији, нико није способнији од Тафе-а, да противности, у колико је могуће изравна, таруће се странке зближи и овој половини монархије, бар мало унутарњега мира поврати. „Способнији,“ не рекох у оном смислу, као да би хтео Тафеове какве знанствене или парламентарне врлине уздизати, не; Тафе нити је као научењак, нити као говорник себи имена стекао; али је оно, што од тога обога далеко више ценити морамо: Тафе је праведан, дакле и поштен човек; јер ко праведан није, тај све бити може, само поштен човек никада.

Гроф Тафе био је до јуче наместник у Тиролској чега се још ни данас одрекао није, и показао се у више прилика, као добар патриот аустриски, као умерен и помирљив. Тафе није Хохенварт, који знаде и гонити и бранити: он жели мира и у политици и међу народностима монархије. Осим других врлина, које Тафе као човек има, није најмања та, што он ни к уставоверним, ни к опозицији, нити к другој којој странки не принадлежи — каквих хвала Богу има данас у Цислајтанији и сувише — нити се је икојој на што обећао. Он стоји сасвим независно, и може се тим поносити и похвалити — што је у Аустрији готово бели гавран — што никакве странке против себе нема. Данашњи „Pokrok“ даје својој односној радости у следећим речима израза:

„Гроф не истиче се напред ни услед поверења уставоверних, нити својом парламентарном делатношћу; то се има једино круни приписати, која има у њему поверења. На таквом месту он ће најудеснији бити, да се правим посредником између круне и народа учини, који су до сад принуђени били, да досадашњем стању ствари одсудни противници буду. Гроф Тафе није никада сматрао слово устава за даму.“ Чески лист претпоставља даље, да ако Тафе заиста министра-председништва прими, да ће он људе себи подобне тражити, а не онакве, као што је Сис и другови. Он сматра у Тафе-у државника, коме није стало до странака, но једино до интереса монархије. Чеси се услед тога уздају, да ће њихова измира с Немцима само посреством Тафе-а могућом постати, те с тога његов улазак у ново министарство с великом радошћу поздрављају и од своје му стране сваку помоћ обећавају. „Pokrok“ је тако уверен, да се Тафе само зато министарства прима, што је рад да држави унутарњи мир и поредак, измиривањем таруећих се народности поврати, да је у стању тврдити, да кад то не би његова задаћа била, да се он никако министарскога портфеља ни примао не би.

Гроф Тафе, како рекох признат је као честит човек у мањим и у вишим круговима; но баш с тога, што је праведан и мирољубив, тешко ће цел постићи, претпостављајући да је то заиста његова цел да разне народности међу собом измири, које је за владе Ауерспергове безобзирни поступак измајсторисане рајхсратске већине, на сваки могући начин вређао, а државу готово до пропасти довео. Ако се дакле обистини, да ће се Тафе министра-председништва у Предлитави примити и министарство по својој жељи саставити, онда ћемо се и ми радовати, ако му све то за руком пође, што Чеси од њега очекују; но од жеља до дела врло је далек пут и бојимо се, да се Чеси и овога пута — по свом обичном начину — не преваре. Овде су ради неко зближење и с Пољацима постићи, особито од како „Час“ о федерализму писати поче, препоручујући федерацију, као једини целисходни, за монархију пробитачан, а и за народе спасоносан систем владавине. Но на Пољаке тешко се ослонити, јер они опаклију по ветру окрећу, и док „Час“ федерацију и мир са свима суседима приповеда, дотле други пољски листови, као једини спас Аустрије, војну против Русије водити желе. И „Час“ и други Пољаци ради би били, да зближење и споразумлење између њих и Чеха, што скорије наступи, да би се лакше навали Немаца опирати могли; но како ће то споразумлење и солидарност деловања бити, кад Чеси сви без изнимке уз Русију стоје и захтевају од Аустрије да с њом у пријатељству остане, дочим лавовска пољска партија, сваком споразумлењу какво му драго то споразумлење било, као conditio sine qua non за основ ставља, да се мора што пре рат против Русије отпочети. — Тешко ће икада то време наступити, кад ће се Чеси с Пољацима у политици споразумети; хоће ли што с Немцима на основу паритета израдити моћи, то ће министарство Тафе на скоро показати.

ТЕЛЕГРАФСКЕ ДЕПЕШЕ.

Земун 25. јануара. Поговара се о скорој далимичној промени у министарству српском, пошто министар финансије и рата остају при својим оставкама.

Беч 25. јануара. Из Београда јављају, да ће се у мају састати у Београду велика народна скупштина, да санкционише равноправност Евреја, и да према томе учини неке измене у уставу.

Беч 25. јануара. Петроградске депеше јављају званично из Астрахана: У Ветљанки и околини нема ни једног болесника. У Селитреном и околном срезу било је деветоро болесних од којих четворо умреше. За сада нема више од пет болесника. У Черној̂арску побољевање се није појачало.

Беч 25. јануара. Ново министарство још није састављено. Уверавају да граф Тафе још није у стању да састави парламентарно министарство. — „Пол. Кор.“ јављају из Букурешта, како је Румунија решена, да се у питању о напуштању Арап-Табије само вољи Европе покори, не зазирући од силе руске. Изгледа, да Аустро-Угарска одобрава то држање румунско.

Књижевност.

Ових дана изишла је у Петрогреду књига доктора Шербака: **„О војевању црногораца с турцима.“** Рецензија једнога рускога листа о тој књизи гласи овако:

„Књига је написана без претензије на историску или другу какву цел. У њој нема, бар у првом одељку њеном, ни извода, ни објашњења, ни расправе, већ су изнете голе чињенице у форми анекдота. Местимично лаконичност сама буни; види се, да се писац служио белешкама, које је на брзу руку уписивао у своју бележницу. То управо и није књига, већ пре албум ескиза, који међу собом нису везани никаком тенденцијом, већ снимљени с природе, често грубо, али вазда живо и рељефно, да се човек никако посумњати не може у њихову истинитост. Сваки се утисак пишчев одликује искреношћу и тежњом да га саопшти читаоцу онако баш, како га је и сам осетио. — — — — — — — — —

„Књига је подељена на 20 одељака, и сваки одељак пажњу читаоца везује каквим било типичним епизодом, личношћу или описивањем природе. Сва симпатија пишчева, клони се на страну оне несрећне, увређене судбом и људима шаке јунака, која прва разви заставу устанка, која је изнела на својим раменима највећи, најужаснији терет рата а тако се мало користила плодовима своје херојске неинтересованости и јунаштва!

„Братски одношаји прослављених црногораца према несрећним и од свију заборављеним херцеговцима описани су мрким бојама и износе јасну претставу о влади и војводама те најновије Шпарте, а напомена пишчева о трошењу руских суседија наводе читаоца на тужна размишљања. Белешке доктора Шербака о одношајима црногораца према херцеговцима потврђују пређашње изјаве страних дописника о томе, како се понашају храбри јунаци према народима што се налазе око Црне Горе. Ми појмимо после тога, зашто аустриска окупација Херцеговине није наишла на онај отпор, на који су рачунали кратковиди обожаваоци целога словенства“.

РАЗЛИЧИТО.

= Српска темишварска омладина приређује на дан 1-ог фебруара по нашем календару **Забаву** у дворани код „Енглеске Краљице“ у Фабрици. Улазнице су већ изишле и продају се. Стају за особу 1 фор. а за породицу 2 фор. Забава се приређује у корист сиротињској деци тем. српске школе — с тога се примају са захвалношћу и добровољни прилози.

Према лепој цељи, рад које се забава приређује, ми желимо овдаш. приређивачкој омладини најбољи успех, како би чист приход што више донео сиротињској деци овдашње српске школе. А држимо да није потребно нарочито опомињати и овдашњи и околни наш српски свет, да се приређивачкоме одбору омладине овд. што боље одзове па и на забаву дође, те бар тим откупи ону пренебрегнуту дужност своје бриге о сиротињи ђачкој, која ево нагони старију омладину, да јој приређивањем забава доскаче.

— По листу „Новоје Времја“ руска је влада за прошлу 1878-му годину одпустила из службе од нижих чиновника којекаквих 15 хиљада душа, а све што су за рад неспособни били.

× По листу „Сиберија“ мајдани злата само у крају око Иркутска дали су за годину 1878-му 1.320 пудова тога метала. То је од прилике 21,600 килограма по новој мери.

(Нов бугарски лист.) У Софији ће за кратко време почети излазити нов бугарски лист који ће се звати „Бугарска Независност“. Лист ће излазити на бугарском и француском језику.

Трговина и обртност.

Беч, 25. Јануара. (Житна пијаца.) Пролетње жито ф. 9·—9·05, мађарска раж ф. 6·20—6·40, пролетња зоб фор. 6·05—6·10, општа зоб стара ф. 6.—6·20, нова ф. — —, кукуруз за мај-јуни ф. 5·22—5·27, стари ф. 5·90—6·—. (Све по 100 килограма.)

Беч, 23. Јануара. (Свињска пијаца на Ст. Марксу.) Дотерано је свега 4078 комада, и то: 1101 дебелих бакопских, 1047 средњих и 1930 назимади. Од ових биле су: 915 мађарске, 1930 пољско-руске, 1122 српске и 111 влашке расе. Услед слабог промета биле су цене лоше, продавате су: дебеле бакопске ф. 36—38, средње ф. 31—35, српске фор. 26—36. Маст и слан. ф. 49—53. (Све по 100 килограма).

Беч, 23. Јануара. (Марвена пијаца на Ст. Марксу.) На јучерашњој пијаци било је 3478 комада марве, и то: 1956 мађарске, 1103 пољске и 410 немачке, све угојена марва. По сорти били су 3270 волова, 133 краве, 56 бикова и 19 билова. Непродато остало 165 комада. Продавати су мађарски волови ф. 49—58, пољски ф. 50—56, немачки ф. 52—58, краве ф. 46—52, бикови ф. 48—52, биволи ф. 43—50. (Све по 100 килограма.)

Курс бечке берзе од 25. јан. (6. ферр.)

Ц. к. Дукати	ф. 5·57
Сребро	„ 100·—
Наполеони	„ 9·32½
Немачки марак	„ 57·65
Лондон	„ 116.70
Деонице аустр. народне банке	„ 781.—
Темишварске разтеретнице	„ 75·50

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

У штампарији и наклади **„Народнога Гласника“** у Темишвару, изишле су ове књиге:

Дјела Јакова Игњатовића књига друга.... цена ф. 1—
Шест калифорнијских прича Брета Харта.. „ —50
Шта знамо о узроцима појава у органској природи од професора Хекслија..... „ —50
Гимнастика као установа за развијање телесне и моралне снаге човека и народа од И. В. Н. „ —80
Kampf und Sieg Social-Politischer Roman „ —22

И МОГУ СЕ ДОБИТИ КОД Г. Г.

Браће М. Поповића књижара у Новоме Саду. Велимира Валожића књижара у Београду. Милоша Грабовачког књижара у Земуну. Миливоја Каракашевића књижара у Сомбору. Књижара Радака у В. Кикинди. Спире Петровића у Котору. Косте Поповића трговца у Вршцу. Милана М. Алексића у Б. Новом Селу. „Кафе Хутер“ у Бечу.

Штампарија „Нар. Гласника.“

Одговорни уредник П. Јовановић. Власник штампарија „Народнога Гласника.“ Штампарија „Народнога Гласника.“